

David Edelstadt, αναρχικός και ποιητής

(21/5/1866 – 17/10/1892)

(Dovid Edelshtat / דוד עדלשטאט;)

"Ένας μεγάλος ποιητής και ένας από τους καλύτερους τύπους αναρχικών που έζησε ποτέ" Emma Goldman

Ο David Edelstadt γεννήθηκε στις 21 Μάη 1866 (9 Μάη σύμφωνα με άλλους) στην Kaluga της Ρωσίας. Επηρεάστηκε βαθιά από τη ζωή του πατέρα του που στρατολογήθηκε με τη βία στο στρατό του Τσάρου και υπηρέτησε 25 χρόνια. Αυτό το είδος βίαιης στρατολογίας χρησιμοποιείτο από το ρωσικό στρατό συχνά κατά των Εβραίων.

Ενώ τα ρωσικά ήταν η μητρική του γλώσσα, τα Yiddish ήταν η γλώσσα επικοινωνίας και προπαγάνδας του και αυτή τη γλώσσα για να μεταναστεύσει στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1882.

Συμμετείχε στην πρώτη εβραϊκή αναρχική ομάδα της Νέας Υόρκης, The Pioneers of Liberty (Πρωτοπόροι της Ελευθερίας). Η σύλληψη και καταδίκη των αναρχικών του Haymarket του Σικάγου ήταν που οδήγησε στο σχηματισμό της ομάδας αυτής. Στις πρώτες δεκάδες εργαζομένων που ίδρυσαν την ομάδα προστέθηκαν σύντομα ο Edelstadt και άλλοι ταλαντούχοι συγγραφείς και προπαγανδιστές, όπως οι Saul Yanovsky, Roman Lewis, Hillel Solotaroff, Moshe Katz και J.A. Maryson.

Όλοι σχεδόν στα 20 και κάτι χρόνια τους, σχημάτισαν μια ομάδα, η οποία "εκτός από ασυνήθιστες λογοτεχνικές και ρητορικές ικανότητες, παρουσιάστηκε με σθένος και δυναμικές ενέργειες που έκαναν μεγάλη εντύπωση στους μετανάστες του Lower East Side, την κυρίως εβραϊκή συνοικία της Νέας Υόρκης, όπου είχαν τη βάση τους οι 'Πρωτοπόροι της Ελευθερίας'" (σύμφωνα με τον Paul Avrich).

Ο Edelstadt και οι σύντροφοί του οργάνωσαν δημόσιες συζητήσεις και συγκεντρώσεις και μάζεψαν χρήματα για να βοηθήσουν τους αναρχικούς του Haymarket που κατηγορήθηκαν για φόνο. Οργάνωσαν έναν χορό στο Lower East Side απ' όπου συγκεντρώθηκαν \$100 (αρκετά μεγάλο χρηματικό ποσό εκείνη την εποχή), που στάλθηκε στις οικογένειες των κατηγορουμένων. Άρχισαν επίσης να εξαπλώνουν την αναρχική προπαγάνδα ανάμεσα στους Εβραίους μετανάστες, οι οποίοι έφθαναν στην Αμερική σε αυξανόμενους αριθμούς. Έστησαν, ακόμα, μια λέσχη όπου διέθεταν αναρχική βιβλιογραφία στα Yiddish, συμπεριλαμβανομένου και ενός φυλλαδίου για την υπόθεση του Haymarket.

Η έντονη προπαγάνδα τους οδήγησε στη δημιουργία και άλλων αναρχικών κύκλων σε άλλες πόλεις - Βαλτιμόρη, Βοστώνη, Φιλαδέλφεια και Providence. Ο Edelstadt και άλλοι ταξίδεψαν στη Φιλαδέλφεια για να δώσουν ομιλίες. Η ομάδα βρισκόταν επίσης σε επαφή με τους Εβραίους αναρχικούς του Λονδίνου, και ο Edelstadt ήταν ένας από εκείνους που συνέβαλαν στην ίδρυση της αναρχικής εφημερίδας "Arbeter Fraynd" ("Ο Φίλος των Εργατών") σε γλώσσα Yiddish.

Το 1889 οι "Πρωτοπόροι της Ελευθερίας" ξεκίνησαν μια εβδομαδιαία εφημερίδα με το όνομα "Varhayt" ("Αλήθεια"). Ο Edelstadt άρχισε να γράφει ποιήματα στα Yiddish και είχε ήδη μια λέσχη στην οδό Orchard, όπου οργανώνονταν εβδομαδιαίες διαλέξεις και συζητήσεις. Αρχικά το ποίημα "To Truth" ("Στην Αλήθεια")

δημοσιεύθηκε στην “Varhayt” . Η κυκλοφορία της “Varhayt” διήρκεσε μόνο πέντε μήνες και ο Edelstadt στη συνέχεια άρχισε να γράφει για μια προσωρινή αναρχική εβδομαδιαία έκδοση με το όνομα “Der Morgenshtern” (“The Morning Star” – “Το Πρωινό Αστéρι”). Δύο εβδομάδες αφότου η έκδοση αυτή διέκοψε την κυκλοφορία της (1890), εμφανίστηκε μια νέα εβδομαδιαία αναρχική εφημερίδα, η οποία επρόκειτο να έχει πολύ μεγαλύτερη διάρκεια ζωής από τη “Varhayt” και την “Der Morgenshtern”.

Ο Edelstadt έγινε ο αρχισυντάκτης της νέας αυτής έκδοσης, της “Fraye Arbeter Shtime” (“Ελεύθερη Εργατική Φωνή”). Εισήγαγε διάφορες στήλες και θεματικές ενότητες που συνέβαλαν στην επιτυχία της εφημερίδας και την κατέστησαν δημοφιλή. Έγραψε και δημοσίευσε επίσης μια σειρά ποιημάτων-αφιερωμάτων στους δικαστικούς δολοφονημένους αναρχικούς του Σικάγου.

Κατά τη διάρκεια αυτής της σύντομης περιόδου έντονης δημιουργικότητας, έγραψε πολλά ποιήματα, που χαρακτηρίζονταν από έναν κοινωνικό λυρισμό, εξυψώνοντας τον αγώνα των εργαζομένων για αξιοπρέπεια και χειραφέτηση. Κατασκευαστής κουμπότρυπων στο επάγγελμα, «ένα παιδί της φτώχειας, ένας ονειροπόλος του αγώνα» (σύμφωνα με μια αυτοπεριγραφή) , τα ποιήματά του μελοποιήθηκαν και τραγουδιόνταν στα πικ-νικ και τα συλλαλητήρια των Εβραίων εργατών.

Από τις κακές συνθήκες διαβίωσης τόσο στα εργασιακά κάτεργα όσο και στους διάφορους τόπους διαμονής, ο ίδιος αρρώστησε με φυματίωση και αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη θέση του τον Οκτώβριο του 1891. Μετακόμισε στο Ντένβερ για θεραπεία. Παρά το γεγονός ότι συνέχισε να στέλνει ποιήματα στην εφημερίδα, το τέλος αποδείχθηκε ότι ήταν κοντά. Πέθανε εκεί στις 17 Οκτώβρη 1892, σε ηλικία 26 χρόνων (ο αδελφός και η κουνιάδα του πέθαναν επίσης από την ίδια ασθένεια).

Τα επόμενα χρόνια πολιτιστικές ομάδες με το όνομα Edelstadt ξεπήδησαν στο Σικάγο, τη Βοστώνη και άλλες πόλεις των ΗΠΑ.

Η Edelstadt Singing Society (Σύνδεσμος Τραγουδιού Edelstadt) ιδρύθηκε στη Νέα Υόρκη. Στην Αργεντινή, πολλά χρόνια αργότερα, Εβραίοι αναρχικοί στο Μπουένος Άιρες έδωσαν σε έναν πολιτιστικό κύκλο το όνομά του.

Ένα από τα πρώτα τραγούδια που αφορούν την εκμετάλλευση των εργαζομένων γυναικών βασίστηκε στο ποίημα του Edelstadt “Arbeiter Froyen” (“Γυναίκες εργάτριες”). Αρχικά το τραγούδι εμφανίστηκε στην εφημερίδα “Freie Arbeiter Stimme” το 1891 και έγινε δημοφιλές στην Αμερική αλλά και στην Ευρώπη. Ο Litvak, ηγέτης του Bund (σοσιαλδημοκρατική εβραϊκή οργάνωση στη Ρωσική Αυτοκρατορία) έγραψε ότι ήταν ένα από τα πιο δημοφιλή τραγούδια στην τσαρική Ρωσία. Κατά τη διάρκεια της απεργίας των βυρσοδεψών στο Krinek (κοντά στο Grodno) το 1897, οι απεργοί τραγούδησαν αυτό το τραγούδι καθώς και το “In Kampf” (“Στον αγώνα”).

Το παρακάτω τραγούδι για τις γυναίκες ήταν ένα από τα πιο δημοφιλή μεταξύ εκείνων που τραγουδιόνταν στο Μινσκ το 1896-1897 και τραγουδήθηκε και πάλι στη Νέα Υόρκη το διάστημα 1982-1987:

Εργαζόμενες γυναίκες, γυναίκες στον πόνο

Γυναίκες που λιώνετε στο σπίτι και στο εργοστάσιο,

γιατί στηρίζετε τέτοια επαγγέλματα,

Γιατί δεν μας βοηθάτε να χτίσουμε έναν ναό στην ελευθερία,

στην ανθρώπινη ευτυχία;

Βοηθήστε μας και βγάλτε τον κόσμο από τη φτώχεια του,

και πραγματοποιώντας όλα αυτά που θέλουμε.

Ας αγωνιστούμε, όλοι μαζί σαν ισχυρά λιοντάρια,

Για την ελευθερία, για την ελευθερία, για το ιδανικό μας.

*Δημοσιεύτηκε στο τεύχος 58 του περιοδικού “Organise!” της βρετανικής Αναρχικής Ομοσπονδίας (Anarchist Federation). Ελληνική μετάφραση “Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης”, Μελβούρνη, 5 Δεκέμβρη 2013.